

ტურიზმის ეკონომიკა და ინფრასტრუქტურა

ტურიზმისა და ეროვნული პარკების ურთიერთდაზოგადებულების ძირითადი პრინციპები

ბესიკ ბარკალაია, სტუ-ს ასოცირებული პროფესორი
ზურაბ ვაშაკიძე, სტუ-ს ასოცირებული პროფესორი

ოიმუშაოს სახსრები ბუნების დაცვისა და ეთნოგრაფიულ-კულტურული თავისებურებების შესანარჩუნებლად, რაც, თავის მხრივ, უზრუნველყოფს ტურისტული რესურსების აღდგენა-განახლებასაც.

ტურიზმის სახეობებს შორის ერთ-ერთი ყველაზე გავრცელებული და პოპულარულია ბუნებრივი ტურიზმის კონტროლირებადი ფორმა – ეკოტურიზმი. მისი საფუძველია ბუნების შეცნობა, სადაც მთავარია ბუნების შედარებით ხელუხლებელ ზონებში განსაზღვრული რაოდენობის ტურისტთა მოგზაურობის ორგანიზება იმ ადგილების მონახულების მიზნით, რომელიც კულტურულ-შემეცნებით ინტერესს იწვევს. ძირითადი აქცენტი კეთდება ბუნებისადმი სათუთ დამოკიდებულებასა და ბუნებრივი რესურსების გააზრებულ გამოყენებაზე მათი აღდგენის, მოვლის და დაცვის მიზნით. იგი განსხვავდება მასობრივი ტურიზმისაგან და გამოირჩევა სპეციფიკური ტურისტული რესურსების (უნიკალური და ნაკლებად შეცვლილი ბუნების, კულტურული ობიექტების) მდგრადი გამოყენებით, რეგიონების სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების ხელშეწყობით და ეკოლოგიური განათლების ორგანიზაციით.

ეკოლოგიური ტურიზმი გაიაზრება როგორც დასვენების, ბუნებაში მოგზაურობის, საგანმანათლებლო, სათავგადასავლო, შემეცნებით-კულტურული და ეკონომიკურ საქმიანობათა ერთობლიობა, რომლის ზეგავლენა საზოგადოების ცხოველქმედებაზე მეტად მნიშვნელოვანი და სწრაფმზარდია. პრაქტიკულად, ყოველდღიურად ფართოვდება მისი სტრუქტურულ-ფუნქციური დიფერენციაცია, გავრცელების გეოგრაფია, დამთვალიერებელთა და რეკრეანტთა მომსახურების რიცხოვნობა, ძლიერდება მისი როლი კულტურული და ეკონომიკური ურთიერთობის განმტკიცებაში. ამიტომაც, ნებისმიერი ქვეყანა ცდილობს სრულყოფილად გამოიყენოს თავისი გეოგრაფიული მდებარეობა, ბუნებრივ-რეკრეაციული, კულტურული და დემოგრაფიულ-ეკონომიკური რესურსების პოტენციალი, აქტიურად ჩაერთოს სოციალურ-ეკონომიკურად ხელსაყრელ მსოფლიო სისტემაში.

ეკოტურიზმის წარმატებული განვითარება დიდად არის დამოკიდებული როგორც დაუზიანებელი ბუნების არსებობაზე, ისე გარემოს დაცვის კარგ ორგანიზაციაზე. ამ ორი ძირითადი ფაქტორის გარეშე ტურიზმის აღნიშნული სახეობა თავის ფუნქციას კარგავს, ამიტომაც მისი ყველაზე მდგრადი განვითარება მიიღწევა ბუნებრივ-ტერიტორიულ კომპლექსებში ანუ ეროვნულ პარკებში, სადაც ცალ-ცალკეა განსაზღვრული ტურისტული და დაცვითი, ბუნებრივი და ეთნოგრაფიულ-კულტურული ზონების ფუნქციები. ეკოტურიზმს შეუძლია თვითონ გამ-

ეკოტურიზმი ხელს უწყობს ქვეყნის რეგიონების სოციალურ-ეკონომიკურ განვითარებას, იძლევა ეკონომიკური ზრდისა და ბუნების დაცვის შეთავსების საშუალებას, რაც განსაკუთრებით აქტუალურია განვითარებადი ქვეყნებისათვის, სადაც მეურნეობის გაძღოლის ტრადიციული მეთოდები ნაკლებ ეფექტიანია და რესურსების მნიშვნელოვან დეგრადაციას იწვევს. ეკოტურიზმის განვითარებას ტურიზმის ინფრასტრუქტურის, მასთან დაკავშირებული სამეურნეო დარგების განვითარება და შესაბამისად ახალი სამუშაო ადგილების შექმნა მოჰყვება.

საქართველოში ეკოტურიზმის განვითარებისათვის დიდი გამოუყენებელი პოტენციალი არსებობს. მის მომავალ განვითარებას ემსახურება დაცული ბუნებრივი ტერიტორიების ახალი კონცეფციის შექმნა და ეროვნული პარკების ფორმირების საორგანიზაციო ღონისძიებები. ეროვნული პარკების დაარსება და მის ტერიტორიებზე ეკოტურიზმის განვითარება მნიშვნელოვნად შეუწყობს ხელს როგორც ბუნებრივი რესურსების აღდგენა-განახლებას, ასევე ჩამორჩენილი რეგიონების სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

გარდა იმისა, რომ ეროვნულ პარკებს გარემო ბუნების დაცვის საქმეში გააჩნიათ გამოკვეთილი ფუნქციური თავისებურებანი, მათ შეუძლიათ ითამაშონ მნიშვნელოვანი როლი ტურიზმის განვითარებისათვის. კერძოდ, იმ ადგილებში სადაც დაცული ბუნებრივი ტერიტორიები ტურიზმის განვითარებასაც ითვალისწინებს, ადგილობრივი ეკონომიკა საგრძნობლად ვითარდება. ტურიზმს მოაქვს მნიშვნელოვანი შემოსავალი როგორც ეროვნული, ისე უცხოური ვალუტის სახით. იგი ხელს უწყობს შემოსავლიანი მცირე ბიზნესის განვითარებას, რადგან მისი ფართი დიპაზონი ითვალისწინებს ტურიზმთან დაკავშირებული ინფრასტრუქტურის განვითარებას და მოსახლეობისათვის სამუშაო ადგილების შექმნას.

ბევრ ქვეყანაში გამორჩეული სილამაზის მქონე ბუნება მნიშვნელოვანი ფაქტორია ეროვნული პარკების შექმნისა და ტურიზმის განვითარებისათვის. მსოფლიოში, მილიონობით ადამიანი ისწრაფვის დაისვენოს ეკოლოგიურად სუფთა გარემოში, ფეხით იაროს ბუნებაში, დაათვალიეროს

ლამაზი ბუნებრივი ღირსშესანიშნაობები, დააკვირდნენ ცხოველთა და ფრინველთა სამყაროს, ნახონ რაღაც ახალი და არაჩვეულებრივი, გადაიღონ ფოტოსურათები სამახსოვროდ და სხვ. მაგრამ, ხშირად ტურისტებს სურვილი უჩნდებათ არაკომფორტულობას შეუთავსონ კომფორტი, მაგალითად, აუზში ცურვა, მაღაზიებში სიარული, რესტორნებში და კაფე-ბარებში გართობა, ეროვნულ-კულტურულ პროგრამებზე დასწრება და სხვ. ამიტომ, ტურისტებისათვის შესაძლებლობის ფარგლებში მიზანშეწონილია კომფორტის ელემენტები დაიგეგმოს ეროვნული პარკების მომიჯნავე ტერიტორიებზე. ზემოთ ჩამოთვლილი ელემენტების შერწყმა მაქსიმალურად დააკმაყოფილებს ტურისტების მოთხოვნებს და გაზრდის ეროვნული პარკების რენტაბელობას.

ეროვნული პარკების დასაშვებ ზღვარში რენტაბელობის გასაზრდელად, დიდი მნიშვნელობა ენიჭება მიმღები ტურისტული ცენტრების (ბევრ ქვეყანაში მიმღები ტურისტული ცენტრის როლს ეროვნული პარკი ასრულებს) ადგილმდებარეობას, მისასვლელ გზებს, მგზავრობის ხანგრძლივობას, დაგეგმილ ტურისტულ ინფრასტრუქტურას და სხვ.

ეროვნული პარკების მართვა და ინფრასტრუქტურის შექმნა ტურიზმის ამოცანების გადასაწყვეტად აუცილებელია განხორციელდეს პარკების დირექციასა და ეროვნულ და რეგიონალურ ტურისტულ ორგანიზაციებთან მჭიდრო კავშირში, რადგან ამ ორგანიზაციებს შეუძლიათ გარკვეული დახმარება გაუწიონ პარკების დირექციას ტურისტული ობიექტების მოსაწყობად. გარდა ამისა, პარკის დირექციამ ტურისტულ ორგანიზაციებს უნდა განუმარტოს რა შეზღუდვები არსებობს ტურისტებისათვის. მაგალითად, შეზღუდვების ერთ-ერთ სახეს წარმოადგენს პარკის გამტარუნარიანობის გადაჭარბება, რადგან კონტროლის არარსებობამ შესაძლოა უარყოფითი ზეგავლენა მოახდინოს პარკზე, გაანადგუროს ან დააზიანოს ის რესურსები, რაზეც დამოკიდებულია ტურიზმის განვითარება.

მართვის დაგეგმვის საკითხები

ეროვნული პარკების სიცოცხლისუნარიანობისა და მდგრადობის შესანარჩუნებლად აუცილებელია მართვის გეგმის არსებობა, რომლის საფუძველზეც უნდა განხორციელდეს პარკის მოწოდება და მისი შემდგომი მართვა. ამასთან, ტურიზმი ეროვნული პარკის დაგეგმარებისა და მართვის ერთ-ერთ აუცილებელ კომპონენტს უნდა შეადგენდეს. მართვის ერთიანი დაგეგმვის ჭრილში, ტურისტული პროგრამა უნდა მოიცავდეს სხვადასხვა სპეციფიკურ ასპექტებს. ესენია:

- მონაცემთა შეგროვება და ანალიზი, რათა გადაწყვეტილებები დაფუძნდეს ადგილობრივი რესურსების, სოციალურ-ეკონომიკური ფაქტორების ცოდნასა და სხვა მოსაზრებებს;
- ეროვნული პარკების ტურისტული მიზნებით გამოყენებისათვის აუცილებელია მუდმივი დაკვირვება ბუნებრივ რესურსებზე და ტურისტთა შესახებ ინფორმაციის შეგროვება. ეს დაგეგმარება: გაანგარიშებებსა და პარკში შესვლის საფასურის განსაზღვრაში; მომსახურე პერსონალის შერჩევაში; პარკში სამუშაოების დაგეგმვაში; მომხმარებელთა ინტერესების უკეთ გაგებას და დათვალიერების ტენდენციების დადგენაში; საერთო დაგეგმარების

სრულყოფაში. გარდა ამისა, მონიტორინგი საჭიროა რათა განისაზღვროს: პარკის დამთვალიერებელთა რაოდენობა; რა სახის ტრანსპორტით იმგზავრეს ტურისტებმა და საიდან ჩამოვიდნენ; მოთხოვნილების ბაზრის უკეთ შესასწავლად და მომსახურე პერსონალის შესაბამისად მოსამზადებლად; პარკში ტურისტთა გადაადგილების და საქმიანობის სახეები (ფეხით, ცხენით, კარვებში ცხოვრება და ა.შ.); ტურისტთა პარკში ყოფნის ვადები, რათა შემუშავებულ იქნას გრაფიკები პარკის გადატვირთვის თავიდან ასაცილებლად; ტურისტთა დაკმაყოფილების დონე და მათი წინადადებები პარკის საქმიანობის გაუმჯობესებასთან დაკავშირებით (ანკეტის შედგენა);

- ეროვნული პარკის ადმინისტრაციამ უნდა განსაზღვროს ტურიზმისა და ადგილობრივი მოსახლეობის მიერ რესურსების ერთდროულად სარგებლობისას წარმოქმნილი წინააღმდეგობები და შექმნას რესურსების გამოყენების ისეთი მექანიზმები, სადაც ტურიზმის განვითარება პარამონურად შეერწყმება ადგილობრივი მოსახლეობის ცხოვრების წესსა და კულტურას;

- არსებობს ბუნების ღირსშესანიშნავი ადგილები, სადაც ტურისტული ინფრასტრუქტურის შენობა-ნაგებობებმა შესაძლოა მათ ხიფათი შეუქმნას (ეკოსისტემების დაზიანება ან განადგურება, ესთეტიკური დაზიანება და სხვ.). კერძო წყაროებით დაფინანსებისას ხშირად მოითხოვენ, რომ ტურისტული ობიექტები განლაგდეს ლამაზ, ბუნებრივ უნიკალურ ადგილებში ან მათ სიახლოვეს. ამიტომ, ასეთ მშენებლობებს წინ უნდა უძღოდეს ეკოლოგიური და ეკონომიკური ანალიზი, ზონირების გეგმა. ჩატარებული ანალიზი საშუალებას იძლევა განისაზღვროს მშენებლობით მიღებული ყველა სარგებელი და დანახარჯები. გამორჩეულ, ესთეტიკური თვისებების მქონე ბუნებრივ ობიექტებს უდაოდ დიდი პოტენციური მნიშვნელობა აქვთ ტურიზმის განვითარებისათვის. ამიტომ, ზონირების გეგმის შედგენისას აუცილებელია შემუშავდეს ღირსშესანიშნავი ობიექტების სათანადო დაცვის წესები და კონტროლი.

კონკრეტულ რეგიონში ტურიზმის დაგეგმვა და განვითარება უნდა ხორციელდებოდეს ეკოლოგიურ მოთხოვნათა პრინციპზე შემუშავებულ ბუნებათსარგებლობის კომპლექსური სახელმწიფო პროგრამის მიხედვით. ეროვნული პარკები ჩართული უნდა იყოს მოცემული რაიონის (რეგიონის) მიწათსარგებლობის საერთო გეგმაში. ეს უკანასკნელი კი უნდა ითვალისწინებდეს იმ ეკონომიკურ სარგებელს, რასაც რაიონი (რეგიონი) მიიღებს ტურისტულ ზონაში (პარკი და მისი მიმდებარე დასახლებული ტერიტორია) ტურისტული ინფრასტრუქტურის განვითარებით. ტურისტული ინფრასტრუქტურის ნორმალური განვითარებისათვის აუცილებელია სამთავრობო (ეროვნული, რეგიონული, ადგილობრივი) და კერძო სტრუქტურების მჭიდრო ურთიერთთანამშრომლობა.

ეროვნული პარკის ადმინისტრაციამ ტურიზმთან დაკავშირებული კონკრეტული საკითხები უნდა განიხილოს სამთავრობო სტრუქტურებთან და ხელისუფლების ადგილობრივ ორგანოებთან კოორდინაციაში. მართვის საერთო გეგმის ტურისტული ქვეპროგრამა შეთანხმებული უნდა იყოს მოცემული რაიონის (რეგიონის) სხვა გეგმებთან. ეს გეგმა უნდა მოიცავდეს ზონირების გეგმას და გაერთიანდეს

მოცემული რაიონის (რეგიონის) სექტორულ გეგმებთან და კონკრეტულად განსაზღვრავდეს საქმიანობის სახეობებს, რომელიც შეიძლება დაშვებულ იქნას ამ ზონაში.

ტურისტული ინფრასტრუქტურის განვითარებამ შესაძლოა დაარღვიოს ეროვნული პარკის რესურსების ბუნებრივი წონასწორობა. ამიტომ, ალტერნატიული რესურსებისა და ეკოლოგიური ფასეულობების გამოყენების გათვალისწინებით, საჭიროა წინასწარ ზუსტად განისაზღვროს ტურიზმის რომელი სახეობები და მასთან დაკავშირებული როგორი ინფრასტრუქტურა უნდა განვითარდეს მოცემულ ტერიტორიაზე.

ეროვნული პარკების საზღვრების დადგენის დროს, საკურორტო ადგილები შესაძლოა მოექცეს პარკის მიმდებარე ტერიტორიაზე. კურორტების განაშენიანების შემთხვევაში საერთო მართვის გეგმაში აუცილებელია აისახოს ობიექტების სტანდარტები და განლაგება, წყალმომარაგების და საკანალიზაციო სისტემები, მყარი ნარჩენების პრობლემების მოგვარება და სხვ. გარდა ამისა, მართვის გეგმა უნდა მოიცავდეს იმ წინააღმდეგობრივი საკითხების გადაჭრასაც გარემოსთან კავშირში, რომლებიც შეიძლება წარმოიშვას კურორტების განაშენიანების შედეგად და სხვ.

ეროვნული პარკის საზღვრების დადგენის შემდეგ, აუცილებელია დადგინდეს მართვის ზონები სადაც, უნდა დაიგეგმოს ტურისტული ინფრასტრუქტურის ობიექტები და წარიმართოს მისი სწორი მართვა. ტურისტული თვალსაზრისით გამოყოფილი ზონები მოიცავენ პარკის განვითარებისათვის მნიშვნელოვან ობიექტებს. ესენია: პარკის ტერიტორიაზე განლაგებული (დამის სათევი ქოხები, საინფორმაციო ფირნიშები, პანორამის დასათვალიერებელი მოედნები და სხვ.) და პარკის საზღვრის მომიჯნავე ტერიტორიებზე განლაგებული ტურისტული ინფრასტრუქტურის (სასტუმროები, მაღაზიები, კვების ობიექტები და სხვ.) ობიექტები. ამგვარი ზონირება ხელს შეუწყობს პარკის მოწესრიგებულ ფუნქციონირებას, რაც გარკვეულწილად, ეროვნულ პარკებზე ადამიანების ზეგავლენის შემცირების საწინდარია.

ქვეყნის ტერიტორიაზე შექმნილი ეროვნული პარკებისათვის ინდივიდუალურად უნდა დაიგეგმოს მარკეტინგული სამუშაოები და შეირჩეს მარკეტინგისა და რეკლამის მეთოდები. გამოცემულ საინფორმაციო მასალებში (ბუკლეტები, ბროშურები და სხვ.) უნდა აისახოს პარკის შესახებ ამომწურავი ინფორმაცია მისი ადგილმდებარეობის, სატრანსპორტო კვანძების, ჰაერის, სეზონურობის, ფლორისა და ფაუნის, ტურისტული ღირსშესანიშნაობების, განთავსების ადგილების და სხვათა შესახებ. გამოცემული მასალები უნდა იყოს ლამაზად გაფორმებული, მოიცავდეს ტევად ინფორმაცია და გავრცელდეს საერთაშორისო ბაზრობებზე. ამჟამად, ფართოდ გამოიყენება ელექტრონული საშუალებები, რომლის დახმარებითაც შესაძლებელია გავრცელდეს საჭირო ინფორმაცია.

შიდა ტურიზმის განვითარების ხელშესაწყობად, კერძოდ, პარკის რეკლამირებისათვის შესაძლებელია გამოყენებულ იქნას: ტელევიზია, გაზეთები, გამოიცეს პლაკატები, კალენდრები პარკის პეიზაჟებით და სხვ., რათა ქვეყნის მოსახლეობა დაინტერესდეს ამ ადგილებით

და საერთოდ, ბუნებრივ-შემეცნებითი ტურიზმით.

ეროვნულ პარკებში, მართვის დაგეგმვის ერთიან კომპლექსში უნდა არსებობდეს ტურისტული ინფრასტრუქტურისათვის საჭირო ობიექტების განლაგების კონკრეტული გეგმები. მაქსიმალურად შეუმჩნეველმა ნაგებობებმა რაც შეიძლება ნაკლებად უნდა დააზიანოს გარემო, ვინაიდან მათი დომინირება თრგუნავს ბუნებრივ ფასეულობებს. ყოველ ცალკეულ შემთხვევაში აუცილებელია ობიექტების საშენ მასალად გამოყენებულ იქნას ადგილობრივი ბუნებრივი რესურსები: ქვები, ხე-ტყე, თიხა და სხვ. მიუღებელია უცხო მასალის (აზბესტი, წიდაბლოკები და სხვ.) და მყვარალა, დისპარმონიის შემოშენი ფერის საღებავების გამოყენება. შენობა-ნაგებობების დაპროექტების, არქიტექტურული გაფორმების და მშენებლობის დროს გათვალისწინებულ უნდა იქნას ადგილობრივი სტილი, კოლორიტი და ე.წ. „ეკოტექნოლოგიების“ გამოყენება.

ტურიზმის განვითარებით გამოწვეული ნეგატიური ზეგავლენა ეროვნულ პარკებზე

ეროვნულ პარკებში ტურიზმის არასწორმა განვითარებამ და მართვამ, შესაძლოა, პარკი მნიშვნელოვნად დააზიანოს. დაზიანებები შეიძლება გამოიწვიოს: პარკში არასწორად დაგეგმილმა მარშრუტებმა და მისი დამთვალიერებლებით გადატვირთვამ; გარემოსთან შეუსაბამო ობიექტების მშენებლობამ; ავტოსატრანსპორტო საშუალებების ინტენსიურად გამოყენებამ; ხეების ჭრამ ცეცხლის დასანთებად; სხვადასხვა სახის, აკრძალული, ე.წ. სუვენირების შეგროვებამ; ნადირობამ; მყარი ნარჩენებითა და ქიმიური ნივთიერებებით დაბინძურებამ და ა.შ.

ზემოთ ჩამოთვლილი მიზეზების შედეგად ხდება: როგორც მყიფე, ასევე არამყიფე ეკოსისტემების დაზიანება-განადგურება; ნიადაგის ეროზია; გარემოს ესთეტიკური დამაზინჯება; პარკის ბინადართა ბუნებრივი განვითარების პირობებისა და სიმყუდროვის დარღვევა ან მათი დამაზინჯება-განადგურება; ტრანსპორტის შედეგად არასავალ გზებზე მცენარეული საფარის დაზიანება და გამონაბოლქვით ჰაერის დაბინძურება და სხვ.

ეროვნულ პარკებში ტურიზმიდან მიღებული სარგებელი შესაძლოა მნიშვნელოვანი იყოს, ამიტომ სწორი დაგეგმვისა და მართვის პირობებშიც გათვალისწინებული უნდა იყოს იმ უარყოფით შედეგებთან ბრძოლა, რაც თან ახლავს ტურიზმის განვითარებას. თუ კი ეროვნულ პარკებში, დასაშვებ ფარგლებში ტურისტებისათვის მაქსიმალური კომფორტი უნდა იყოს შექმნილი, იმავედროულად ტურიზმის განვითარების შედეგად მიყენებული ნეგატიური ზეგავლენა მინიმუმამდე უნდა იყოს დაყვანილი. ეს საჭიროებს პოტენციური უარყოფითი ზეგავლენის ობიექტურ შეფასებას, მის სერიოზულ ანალიზს, პოტენციალის განვითარების და სიტუაციების აუცილებელ კონტროლს.

Besik Barkalia, Associate Professor, GTU;
Zurab Vashakidze, Associate Professor, GTU.

THE MAIN PRINCIPLES OF THE INTERDEPENDENCY BETWEEN THE TOURISM AND THE NATIONAL PARKS

SUMMARY

One of the most wide-spread and popular types of the tourism is the controllable form of the natural tourism – ecotourism. The comprehension of the nature constitutes the base for the latter, which requires the organisation of the trips for the definite number of the tourists in the relatively intact zones of the nature for the purposes of visiting such places, which stirs the cultural-educative interest. The main emphasis is put upon the susceptible approach and reasonable use of the natural resources for the purposes of the restoration, care and protection. This kind of tourism is different from mass tourism and is distinctive for its stable use of the specific touristic resources (unique and less transformed nature, cultural objects), for the support of the social-economic development of the regions and organisation of the ecological education.

The ecological tourism is the unity of the leisure, outdoor trips, educative, explorative, cultural and economic activities and it has utterly important and increasing influence on the social processes. Practically, its structural-functional differentiation, geographic distribution, the number of the visitors and recreational service is increasing daily and its role is growing in the reinforcement of the cultural and economic relations.

The successful development of the ecotourism is highly dependent on the existence of the intact nature, as well as the good quality organisation of the protection of the environment. Without these two factors, this type of the tourism will lose its purpose, that is why the most stable development of the ecotourism is achieved in the natural-territorial complexes or the national parks, where there are separately determined the touristic and protective, and natural and ethnographic-cultural functions.

The ecotourism supports the social-economic development of the regions of the county, gives the possibility for the combination of the economic growth and the protection of the nature, which is particularly important for the developing countries, where the traditional methods of the agriculture are less effective and causes the significant degradation of the resources. The expansion of the ecotourism will cause the development of the tourism infrastructure and of the other linked fields of the agriculture and will be accordingly followed by the emergence of the

new employment opportunities.

There is the largely unexploited potential of the ecotourism in Georgia. The creation of the new concept on the natural territories and the organisational measures for the formation of the national parks serves for the future development of the ecotourism. Founding the national parks and the development of the ecotourism on their territory will support the restoration and renovation of the natural resources, as well as the improvement of the social and economic condition of the underdeveloped regions.

The governance of the national parks and the creation of the infrastructure are essential to be conducted in close cooperation between the administration of the parks and the national and regional touristic organisations, as these organisations are able to provide appropriate assistance to the administration of the parks for the construction of the touristic objects. Besides, the administration of the parks should introduce to the touristic organs with the restrictions for the tourists. For instance, one of the restrictions is exceeding the capacity of the park, as the lack of the control might have a negative influence upon the park, destroy and damage resources, which are vital for the development of the tourism.

In the specific regions, the planning and development of the tourism should be conducted in accordance with complex state programme on the use of the nature, based on the ecological requirements. The national parks should be included in the common plan for the land-tenure of the particular region. The latter should envisage the economic profit, which the certain region will get due to the development of the touristic infrastructure in the touristic zone (park and its adjusting territory) and the close cooperation of the private structures.

The development of the touristic infrastructure might infringe the natural balance of the resources of the national parks. Therefore, taking into consideration the use of the alternative resources and the ecological values, it is necessary to determine in advance the types of the tourism and of the infrastructure linked to it on the particular territory.

In the national parks, there should be specific plans for the situation of the objects necessary for the touristic infrastructure. The maximally unnoticed premises should damage the environment as little as possible, as their dominance restrains the natural values. In every case, it is necessary to use the local natural recourses: stones, woods, clay and other for the construction works. It is unacceptable to use the foreign materials (asbestos, slag-blocks and other) and the paints of the electric, disharmonic colours. Throughout the projection of the buildings, architectural design and construction works the local style, traditions should be taken into consideration coupled with the use of the so called “echo-technologies”.